

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Da den sag, der nu diskuteres, er på dagsordenen senere i dag, får fru Jytte Hilden den sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg skal til dem, der måtte lytte, og dem, der senere måtte læse, sige, at de ting, som Socialdemokratiet har på sit valgprogram, kommer på det program efter en meget nøje afvejning af, hvad vi synes er vigtigt her og nu, hvad vi prioriterer på kort sigt, og hvad vi prioriterer på lang sigt. Jeg håber ikke, vores taler er så kedelige, så det ligner prædikener. Men jeg er ked af, hvis fru Aase Olesen har det indtryk, at det derved blokerer for andre ting, for det er faktisk ikke vores ønske.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Forespørgsel nr. F 27:**Forespørgsel til socialministeren:**

»Hvad agter ministeren at gøre for at sikre, at kommunerne kan overholde indholdet i bistandslovens § 69, så ventelisterne til daginstitutionerne afskaffes?«

Af Jørgen Tved (FK) og Agerschou (SF), m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 17/12 87. Fremme af forespørgslen vedtaget 14/1 88).

Begrundelse**Jørgen Tved (FK):**

Baggrunden for denne forespørgsel er dels en noget kryptisk formulering i bistandsloven om, at kommunerne skal sikre det nødvendige antal pladser i daginstitutionerne, og måske også en lidt underlig måde, som kommunerne fortolker denne formulering på.

Bistandsloven er som bekendt ikke af helt ny dato, og hvis loven skulle fortolkes helt efter bogstaven, ja, så var denne debat helt overflødig. Så var der ingen ventelister, så var problemet omkring daginstitutionerne løst.

Jeg tror, vi alle er bekendt med eksempler på familier, der har stået skrevet op til en plads i en daginstitution i meget lang tid, i så lang tid, at

det har haft betydning for forældrenes muligheder for beskæftigelse eller for deres muligheder for at få dagpenge ved at være til rådighed for arbejdsmarkedet. Uden en plads i en daginstitution til et eller flere børn kan man ikke være til rådighed, og dermed mister man sin ret til dagpenge.

Jeg tror også, vi alle kender til eksempler på sort dagpleje, som i bedste fald betyder, at nogle mennesker tjener sig nogle skattefrie kroner ved at tage ét eller flere børn i pleje, hvor forældrene må betale helt andre priser, end der måske er gældende i institutionerne, men hvor der også mangler den kontrol, der skal være med, hvordan børnene bliver passet. Nogle af os har måske også hørt om kommuner, der mere eller mindre lukker øjnene for forskellige pasningsordninger, der nok er på grænsen af det lovlige. Ja, der har måske været en tendens til, at ministeren har sat kikkerten for det blinde øje i forhold til nogle mere eller mindre tvivlsomme pasningsordninger.

Vi, der står bag denne forespørgsel, og det er SF og Fælles Kurs, er enige om, at pasningsproblemet nu inden for en overskuelig tid må løses, både af hensyn til børnefamiliernes beskæftigelses- og uddannelsessituation, men også af hensyn til en forsvarlig pædagogisk start for børnene. Og det er måske netop af hensyn til det sidste, at bistandsloven taler om daginstitutioner.

Når det er sagt, så er vi naturligvis også bekendt med, at nogle forældre mener, at de bedst får opfyldt deres krav om pasning gennem en dagpleje. Vi skal heller ikke afvise, at en kontrolleret dagpleje kan være en acceptabel løsning. Det er måske ikke lige vores kop te, men vi er ikke bange for valgmuligheder. Til gengæld vil vi meget gerne høre, hvornår der i alle kommuner overhovedet er noget at vælge imellem.

Besvarelse**Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):**

Som det vil være bekendt, er det efter bistandslovens § 69 den enkelte kommunalbestyrelse, der skal sørge for, som det hedder, det nødvendige antal pladser i daginstitutionerne. Derfor er det også kommunalbestyrelsen, der ud fra de oplysninger, der nu foreligger om antal børn, ventelister, arbejdsfrekvens, økonomi osv., skønner, hvor høj en dækningsprocent kommunen skal have.

[Socialministeren]

Fra centralt hold kan vi kun komme med henstilling om ændring af pladsantallet, hvis de årlige social- og sundhedsplaner, der udarbejdes, viser, at dækningen med institutions- og dagplejepladser falder helt uden for det acceptable, det vil sige helt uden for, hvad man kan sammenligne med i andre kommuner.

Selvfølgelig har man i de seneste år kunnet se, at fødselstallet har været stigende. Det tror jeg også man har været opmærksom på i kommunerne. Dette sammenholdt med kvindernes stigende erhvervsfrekvens har betydet, at efterspørgslen efter dagtilbud til børn ofte har vist sig større end forventet.

I forbindelse med gennemgangen af kommunernes og amtskommunernes social- og sundhedsplaner fra 1987 til 1990 har jeg derfor anmodet samtlige kommuner om at være opmærksom på udviklingen i efterspørgslen efter pladserne for specielt de 0-2-årige børn. Men kompetencen til at disponere på daginstitutionsområdet ligger hos kommunalbestyrelsen, og man kan ikke af bistandslovens § 69 udlede, at alle forældre har krav på en plads netop den dag, de ønsker det. Derfor er det altså heller ikke ulovligt at have ventelister.

I øvrigt vil jeg så gøre opmærksom på, at Folketinget sidste år i forlængelse af drøftelsen af den børnepolitiske redegørelse tilsluttede sig mit forslag om at nedsætte et udvalg om børns dagligdag, og at udvalget bl.a. skulle se på, hvordan dagforanstaltningstilbudene fremtidig bør tilrettelægges. Jeg ved, at udvalget på et møde i morgen lægger sidste hånd på en handlingsplan for en forstærket og prioriteret indsats over for børn, og jeg tror, at vi derigennem kan få spørgsmålet om en bedre udnyttelse af ressourcerne på dagtilbudsområdet nærmere belyst, så det vil jeg afvente.

*Forhandling***Jørgen Tved (FK):**

Jeg skal måske takke ministeren for svaret, som jeg faktisk opfattede lige så kryptisk, som kommunerne måske opfatter bistandsloven. Når der i loven står, at der skal stilles det nødvendige antal daginstitutioner til rådighed, er det klart, at det er en lidt kryptisk formulering. Kommunerne har altså også behandlet den ret så kryptisk, fordi bistandsloven jo er nogle år gammel, så problemet burde være løst.

I dag står der et sted mellem 30.000 og 40.000 børn noteret i kommunerne til en plads i en daginstitution. Derfor er det temmelig mange institutioner, vi taler om, og i næsten alle kommuner er der et meget stort behov for at få en plads. Jeg har allerede fortalt, hvilke konsekvenser det har for mange familier, at børnene ikke kan få en plads i en institution. Det er jo blevet meget moderne at beskæftige sig med børns problemer. Det er måske, fordi nogle har det meget tæt inde på livet, mens det for andre måske er et problem, der ligger fjernt. Også medlemmer af denne forsamling har på det allerseneste kastet sig voldsomt ud i striden om, hvor nødvendigt det er, at der skaffes bedre muligheder for børn og for børnefamilierne.

Vi er enige i, at børnefamilierne absolut har behov for at få al den hjælp og støtte, man kan give dem. Derfor mener vi, at man skal begynde ved starten, dvs. at man sørger for, at institutionerne er til rådighed. Der er i øjeblikket i Danmark ca. 97.000 enlige forsørgere, som i alt har ca. 143.000 børn. 1/4 af disse enlige forsørgere er på kontanthjælp. Det fortæller lidt om, hvilket problem vi står over for. Når vi så ved, at det er ca. 40 pct. af disse kontanthjælpsmodtagere, der bliver hængende i systemet i 5 år eller mere, kan man forstå, at det er ikke nok her at komme med nogle floskler om, at man skal se på problemet, og at kommunerne naturligvis skal løse det. Der må kontant handling til.

Når jeg allerede har påpeget, at problemet er gammelt, lige så gammelt som bistandsloven, er det, fordi jeg var socialpolitisk ordfører på Københavns Rådhus, da bistandsloven blev indført. Da stod man også i en situation, hvor man skulle skaffe institutioner. Her tolkede man naturligvis også loven. Københavns Kommune var dengang en foregangskommune, når det drejede sig om at stille pladser til rådighed. Andre kommuner har ikke en eneste institution overhovedet. Det lyder grotesk, men der er kommuner i dette land, hvor der ikke er en eneste daginstitution. Derfor mener jeg, at det er lidt letkøbt, når ministeren siger, at det er kommunernes ansvar og kommunerne alene, der har ansvaret for tolkning af loven. Efter min opfattelse er der tale om, at nogle kommuner faktisk overtræder loven, og så må det vel være rimeligt, at man fra regeringens side – i denne situation, hvor den nuværende socialminister prøver på at holde disse kommuner til ilden –

[Jørgen Tved]

søger for, at det nødvendige antal institutioner er til stede.

Jeg har allerede nævnt, at man forsøger at løse problemet på mange forskellige måder.

Der er kommuner, der mener, de kan klare det ved en merindskrivning i institutionerne. Jeg vil godt advare mod, at man springer over gærden, hvor det tilsyneladende er meget lavt. Alle, som har en lille smule forstand på, hvordan det er at være og arbejde i en institution, ved, at man i øjeblikket arbejder med børnegrupper på 20 børn, med ca. 40-45 m² til rådighed. Når der også skal være plads til en pædagog eller to, er det næsten ligesom med burhøns: Man passer vore børn under betingelser, som i hvert tilfælde ikke kan være acceptable. Derfor kan merindskrivning i institutionerne ikke være den måde, hvorpå man løser problemet at stille det nødvendige antal pladser til rådighed.

Jeg har beskæftiget mig lidt med sort dagpleje. Det er fortvivlende, når nogle forældre for at kunne bevare deres beskæftigelse eller deres tilknytning til en eller anden form for uddannelse må gribe til denne udvej.

Jeg siger ikke, at det altid er dårligt med en dagpleje, men jeg siger, at her er i hvert tilfælde ikke den nødvendige ekspertise til rådighed. Hvis et af medlemmerne i denne sal falder og brækker benet, er jeg helt overbevist om, at det ikke vil behandles af en snedker eller tandlæge, det vil helst behandles af en, der har forstand på at sætte ben sammen.

Hvorfor anlægger man ikke de samme kriterier, når det drejer sig om at behandle vores børn? Det er et spørgsmål om at give dem en forsvarlig start på deres udvikling. Her har vi uddannede mennesker, som kan klare den slags ting.

Derfor må det vel også være rimeligt, når man i bistandsloven snakker om det nødvendige antal daginstitutioner. Det skyldes, at man ved, at man i daginstitutioner har det personale, der skal til.

Jeg vil ikke bestride, at der er familier, der kan klare det uden, men alle undersøgelser, og der er vel efterhånden tonsvis af dem, siger, at børn, der har gået i daginstitutioner, har en bedre skolestart, en bedre start på hele deres uddannelsesforløb end børn, der har gået hjemme. Alt taler derfor for, at der skal fagfolk også til at tage sig af den side af sagen.

Hvis man skal være meget grov, kan man godt gøre pasningsproblemet til blot et spørgsmål om at anbringe børnene på hylder. Det kan godt være, at politikere, der har nået den alder, som flertallet af medlemmerne af denne forsamling har, mener, at det er godt nok, for det er de andres børn. Jeg har måske en lidt anden opfattelse. Jeg vil ikke stå så fjernt fra dette problem, og jeg vil ikke finde mig i, at mine børn eller børnebørn skal lide den skæbne at blive behandlet som noget, man anbringer på en reol eller, når jeg er meget grov, man kan give en jernkugle om benet med en meget kort kæde. Derfor er det et meget alvorligt problem, som på en eller anden måde skal løses.

Naturligvis er der mange ting, der spiller ind, når det drejer sig om børneinstitutioner. Jeg ved, at nogle forældre viger tilbage for at få skrevet deres børn op, fordi betalingen spiller en rolle. Stod det til mig, var det gratis at have børn i daginstitutioner på nøjagtig samme måde, som det er gratis at gå i skole. Det synes jeg, fordi jeg ser en sammenhæng i forløbet mellem børneinstitution og den senere uddannelse, børnene skal igennem. Jeg havde måske helst set, at man havde et børneministerium, men det har vi ikke. Derfor vil jeg godt slå fast, at for mig er det et spørgsmål om at gøre det så økonomisk overskueligt for menneskene som overhovedet muligt, helst gratis.

Vi har betaling i institutionerne, og betalingen er efterhånden så høj, at det afskærer familier fra at blive skrevet op til en institution overhovedet. Er det ikke blot en måde at feje problemet ind under gulvtæppet på, at man måske er med til at kamuflere problemet? Derfor er det reelle behov for institutioner måske betydelig højere end de 30.000-40.000, som jeg har nævnt.

Der er også et andet problem, man skal tage højde for i den situation. Det er spørgsmålet om overhovedet at have de uddannede pædagoger til rådighed. Her ser vi jo det besynderlige, at regeringen mener, at det problem klares ved at nedlægge nogle seminarier. Vi har en besynderlig regering – lad os snart blive fri for den, men endnu har vi den – der mener, at mangelen på pædagoger er noget, vi skal leve med.

Hvad er nu resultatet? Vi kender til problemer som gadens børn osv. Vi vil godt have, at ministeren tager skeen i den anden hånd. Jeg skal derfor på vegne af Socialdemokratiet og

[Jørgen Tved]

SF og naturligvis Fælles Kurs fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget pålægger regeringen i samarbejde med kommunerne at udarbejde en handlingsplan til afskaffelse af ventelisterne til daginstitutioner eller anerkendt kommunalt formidlet dagpleje, som forelægges Folketinget senest den 1. maj 1988,

går Folketinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 43).

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Jytte Andersen (S):

Ventelister er et kæmpeproblem for tusindvis af forældre, til trods for at mange kommuner faktisk har forsøgt at videreføre en udbygning, der imødekommer både forældres og børns behov. Vi synes, det er uacceptabelt, at kommuner ikke kan tilbyde forældre en plads, så de kan gå på arbejde og vide, at deres børn bliver passet forsvarligt i rimelige, gode pædagogiske rammer.

Vi har den opfattelse, at daginstitutioner og dagplejeordningen er ligestillet som et tilbud ikke mindst til de mindste børn. Derfor synes vi, at en diskussion om afskaffelse af ventelister skal ses under en lidt bredere synsvinkel end lige præcis den, forespørgerne ønsker det, nemlig om daginstitutioner.

Jeg synes, man skal prøve at kigge på, hvilke virkninger f.eks. den samordnede indskoling vil have, en mere koordineret indsats for småbørn vil have, hvad en mere åben og fleksibel daginstitutionstruktur vil betyde for ventelisterne, og hvad en gradvis nedsættelse af arbejdstiden vil betyde for den offentlige pasning. Men vi synes, det er en god debat, og vi hilser debatten velkommen, fordi ikke mindst nogle af disse problemer brænder på.

Alt for mange kvinder, som har glædet sig over den lange barselorlov, har dybe bekymringer over, at der ikke er en ylggestue- eller dagplejeplads til deres børn. Alt for mange forældre sidder på deres arbejdspladser og er bekymret over deres 5-7-årige børn, idet hvert

femte barn i den aldersgruppe ikke har nogen steder at gå hen til daglig, når skolen er forbi, men faktisk er overladt til sig selv.

Venteliste problemerne udspringer af den kendsgerning, at verden ændrer sig, at forældre ønsker at fastholde en tilknytning til arbejdsmarkedet som et livsperspektiv. Unge familier ønsker en tilværelse, hvor de kan kombinere familieliv og arbejdsliv, hvor børn ikke skal vælges fra lige så lidt som arbejdet. Dertil kommer i øvrigt den benhårde kendsgerning, at det ofte er nødvendigt med to indkomster for at opretholde en rimelig levestandard. Ca. 92 pct. af samtlige småbørnsmødre har tilknytning til arbejdsmarkedet ifølge Ligestillingsrådets sidste beretning. Ifølge den viser det sig også, at kvinder med to børn og kvinder med børn under 2 år faktisk har de højeste erhvervsfrekvenser, og stik imod måske manges forestillinger er det også den gruppe af kvinder, der har de laveste deltidserhvervsfrekvenser. Den er nemlig helt nede omkring 17 til 27 pct.

Det er Socialdemokratiets opfattelse, at venteliste problemerne skal løses, og at der skal ske en fortsat og øget udbygning af dagtilbud for børn med henblik på tilvejebringelse af det nødvendige antal pladser. Her må vi sige, at regeringen ikke har været hjælpsom. Regeringen har givet kommunerne nogle økonomiske rammer, der næsten har gjort det umuligt at imødekomme forældrenes behov for pasning og børns behov for leg, udfoldelse og samvær med andre børn i samme alder. Hr. Jørgen Tved har været inde på, hvor stort problemet er, omkring 30.000 ifølge BUPL's opgørelse. Det er et stort problem. Ansvar for det udækkede behov er hovedsagelig regeringens, som igennem bloktilskudsreduktioner og straffeafgift har bragt ikke mindst socialdemokratisk ledede kommuner i en situation, som har umuliggjort en nødvendig udbygning.

Mange borgerlige kommuner har imidlertid taget nedskæringer til sig og brugt dem som alibi for de manglende pladser og for de tårnhøje takster. Det skjulte formål i den politik er nem at gennemskue. Presset på forældrene er blevet så stort, at ulovlige og lemfældige og uforvarlige ordninger accepteres, betalingsordninger til forældre for at passe deres egne børn har set dagens lys – oven i købet med socialministerens billigelse.

[Jytte Andersen]

Forskelsbehandlingen af børnefamilier i de forskellige kommuner er også blevet større. Dækningsgraderne svinger faktisk mellem 11 pct. i de dårligst udbyggede kommuner og 87 pct. i de bedste kommuner, og chancerne for en daginstitutionsplads i hovedstadsområdet f.eks. er 1½ gang så stor som i de mindre provinsbyer og i landdistrikterne. Dertil kommer så, at børn i tyndt befolkede områder, hvor man ligesom har en opfattelse af, at det er ikke så vigtigt med så stor en dækning, rent faktisk lever meget isoleret. Forældrene giver i stigende grad udtryk for bekymring over deres udvikling, over, at de hæmmes i deres sociale udvikling. De bliver ensomme og savner faktisk at kunne lege med andre. Ventelisterne har forskellig karakter landet over, men forældrenes behov for pasning og børnenes behov for leg, samvær og udfoldelse er nogenlunde det samme. Erhvervsfrekvenserne svinger rent faktisk ikke så meget fra by til land.

Socialdemokratiet har den opfattelse, at det er lige så vigtig en samfundsopgave at sikre førskolebørn gode rammer for udvikling som at sikre børn i skolealderen en god folkeskole. Vi skal derfor opfordre til, som det er angivet i dagsordenen, at regeringen i samarbejde med kommunerne udarbejder en handlingsplan med to formål. Det ene formål er at få afviklet ventelisterne, og det andet formål er at inspirere til en omstilling og en nyudvikling på hele børneområdet. Omstillingen må tage udgangspunkt i lokalsamfundet og dets ressourcer, i daginstitutionernes åbning mod det omgivende samfund og i deres udvikling til lokale kulturcentre og mødecentre for voksne og børn. Det vil helt sikkert betyde øget ressourcetilførsel, som kan omsættes til en bredere kreds af børn og unge. Der er ingen tvivl om, at vi må satse på et langt bredere samarbejde om børns dagligdag. Sektorgrænser, faggrænser, indgroede vaner har været barrierer for en nyudvikling. Vi finder, det er vigtigt, at denne udvikling baseres på nogle principper og ikke bare udvikler sig til hvad som helst.

Jeg skal afslutningsvis prøve at opridse de principper, som Socialdemokratiet føler er vigtige i denne omstilling af daginstitutionssektoren.

Vi ønsker, at dagtilbud, der næst efter forældrene er børns faste holdepunkt, sikres en mål-sætning, der skal angive de kulturelle og sociale

rammer for børn og unge, at fleksible og åbne dag-, fritids- og kulturtilbud omfatter hele lokalområdets børn og unge. Man skal altså øge samspillet mellem de muligheder og de kræfter, der er på lokalt plan i forvejen, således at forældre, medarbejdere, børn og unge inddrages i beslutninger, og at forældre også aktivt medvirker i det daglige arbejde. Vi ønsker endvidere, at lokalområdets beboere inddrages i institutionernes virksomhed, at faggrupperne sikres tryghed i ansættelse og efteruddannelsesmuligheder, og at der åbnes op for nye alternative pasningsformer, der dog ikke skal indsnævre forældrenes valgmulighed, hverken indholdsmæssigt eller økonomisk. Som det sidste ønsker vi, at daginstitutionernes rolle i forhold til den forebyggende indsats over for truede grupper bliver et vigtigt princip. Problemet er stort. Vi synes, at den dagsorden, vi har fremsat, kunne give os et bedre overblik over, hvordan denne sektor skal udvikle sig, så den rammer et bredere felt af børn, nemlig alle børn.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Når fru Jytte Andersen taler om de kraftige nedskæringer på det kommunale område, er jeg nødt til at sige, at det, hun kalder nedskæring i denne regerings tid fra 1982 til og med 1987, er en realvækst på 7 pct., efter at vi har korrigeret for alle meropgaver og arbejdstidsforkortelse. Jeg ved ikke, hvornår en realvækst på 7 pct. er blevet til nedskæring. Hvis vi tager væksten alene i antal daginstitutionspladser, er der en vækst fra 1986 til 1987 på 8.000 pladser, eller omsat i pct. på 4½ pct. Det er den største vækst i dette årti, og det er på et tidspunkt, hvor børnetallet er faldet med godt og vel 25 pct. Det er en mærkelig form for nedskæring, når man øger dækningsgraden.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg synes, det er fantastisk, at en indenrigsminister i en borgerlig regering, der nu har siddet i fem år, og som årligt har forsøgt behårdt at bremse den kommunale aktivitet, kan påstå, at man ikke har forsøgt at gribe ind over for kommunernes mulighed for at udvikle sig. Alene sådan noget som strafafgiften bremser selvklaart en udvikling, som mange kommuner gerne ville have.

[Jytte Andersen]

Det er rigtigt, som indenrigsministeren siger, at der er sket en vækst i daginstitutionspladser på 8.000. Det er mig bekendt ikke sket i borgerligt orienterede kommuner, men i socialdemokratiske kommuner, men lad det nu ligge. Det kommer jo ikke de 32.000 børn til gode, som rent faktisk står på ventelisterne. Derfor kan man ikke tage det udgangspunkt, som ministeren gør, når de tre partier gerne vil have et overblik over, hvilket tidsperspektiv kommunerne opererer med i deres målsætning: At få afviklet ventelisterne. Så er det fuldstændig uinteressant, at der er kommet 8.000 daginstitutionspladser de sidste fem år.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Det er jo godt, at socialministeren har fået sin makker med. Jeg synes, det er utroligt, efter at skiftende indenrigsministre i borgerlige regeringer har lemlæstet den kommunale økonomi siden efteråret 1982, at indenrigsministeren forsøger at tage æren for, at kommunerne trods alt forsøger at løse problemet, vi snakker om, ved at forøge antallet af pladser. Det er ikke indenrigsministerens skyld, tværtimod. Indenrigsministeren har forsøgt at undgå, at kommunerne forsøgte at løse dette meget presserende problem. Det er korrekt, at kommunerne planlægger 8.000 pladser mere, men det er lige så korrekt, at det ikke løser problemet. Det er lige så massivt, som det hele tiden har været.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Jeg synes også, ministeren skal passe på, når han opererer med tal, for når han taler om 8.000 flere pladser, sker det i den samme periode, hvor man har merindskrivning i institutionerne, hvor man netop har, hvad jeg advarede imod, behandlet børn som burhøns.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Når jeg tog ordet, skyldtes det opfattelsen af tal. Når fru Jytte Andersen taler om nedskæringer, taler man om en real stigning på 7 pct. Det er det, jeg har lov at forholde mig til som kommunernes minister. Der er altså ikke tale om, at denne regering på trods af deponeringsordninger, reduktion i bloktilskud, har ansvaret for, at kommunerne har nedskæringer, men til gengæld har medansvar for, at der er en vækst.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Jeg ved ikke, hvad det er Indenrigsministeriet gør ved folk, der bliver indenrigsministre. Jeg husker i gamle dage i Vestjylland, når jeg optrådte i de forskellige ungdomsforeninger og mødte de stoute venstrepolitikere, der talte om det nære samfund, lokalsamfundet, omtalte menneskelige værdier, og hvordan vi i fællesskab skulle løse problemerne, var det venstrepolitikere, der havde noget at sige os alle sammen. Nu oplever vi en venstrepolitiker, der har været relativ kort tid i Indenrigsministeriet, og hvad er det, han kan berige os med? Tal og tal og tal, men uden at forholde sig til de problemer, forældre og børn står med til trods for indenrigsministerens tal ude fra kommunerne. Det er trist, at vi med Venstres gloriose historie, i forrige århundrede ganske vist, skal opleve den degeneration hos Venstre. Det er trist, men det er efterhånden et parti, der kan undværes, det må vi erkende.

Lizzie Lichtenberg (KF):

Småbørn har altid skullet passes, men mange småbørnsfamilier opfatter i dag den offentlige dagpasning af deres børn som et voksende problem. Selv om der er sket en betydelig udbygning af den offentlige dagpasning for børn såvel med flere pladser som med øget personale, samtidig med at der indtil nu har været et faldende fødselstal, er efterspørgselen steget. Mange småbørnsfamilier oplever, at de har haft problemer med børnepasningen inden for det sidste par år. Årsagen til den store stigning i behovet for pasningstilbud er antagelig flere forskellige forhold. Det konstant faldende fødselstal er blevet afløst af en vækst. Dernæst har kvindernes erhvervsfrekvens været stigende for kvinder i 25-34-årsalderen. Disse forhold er nok de væsentligste faktorer bag den stigende efterspørgsel efter dagpasningspladser.

Det normale familiemønster i dag og i fremtiden også vil sikkert være, at mange voksne vil både have familie, børn og arbejde. Derfor må vi koncentrere os om, hvilke muligheder der er for at skabe fleksibilitet, så både familielivet med børn og livet på arbejdspladsen imødekommes på en mere tilfredsstillende måde for den enkelte.

Ministeren har i sit svar på forespørgselen redegjort for bilstandslovens § 69 og for indholdet

[Lizzie Lichtenberg]

af denne paragraf. Jeg kan tilslutte mig ministerens fortolkning af paragraffen og udtrykke mit håb om, at kommunerne vil være opmærksom på udviklingen i efterspørgselen af daginstitutionspladserne, som er anbefalet ministeren, men det er jo nok også det, kommunerne er. Det Konservative Folkeparti ønsker at diskutere, hvordan en indsats for børnefamilierne kan prioriteres, og hvordan ressourcerne og tilbud på offentlige pasningstilbud fremtidig bør tilrettelægges, men det får vi jo mulighed for, når Udvalget om Børns Dagligdag kommer med sin handlingsplan. Det er også noget af det, der vil indgå i behandlingen senere i dag af beslutningsforslag nr. B 57 og B 59, for 1960'ernes og 1970'ernes offentlige pasningstilbud er ikke tilstrækkelige og ikke fleksible nok til løsning af hverken dagens eller fremtidens behov. Men rundt om i kommunerne er der allerede igangsat mange forsøg, hvis resultater også må indgå i fremtidens løsninger.

Agerschou (SF):

Det var en underlig uengageret besvarelse, socialministeren gav af forespørgslen. Vi fik en teknisk gennemgang, der drejede sig om, at det ikke er ulovligt for kommunerne at have ventelister. Nej, det er vi godt klar over. Vi er godt klar over, at § 69 i bistandsloven via en eller anden juridisk spidsfindighed ikke pålægger kommunerne at have det tilstrækkelige antal pladser, og det har vi heller ikke hævdet i forespørgslen tekst. Der taler vi netop om indholdet af § 69, og vi mener ikke, det kan bortforklares af en eller anden jurist i de højere lønrammer, at det er meningen med indholdet i § 69.

Så siger ministeren, at det er kommunernes problem. Det er jo ikke noget fast princip hos den borgerlige regering. Når kommunerne har penge i kassen, er det ikke bare kommunenes problem, så er det i høj grad også regeringens problem: man kommer simpelt hen og hugger dem.

Mangelen på daginstitutioner er ikke noget nyt problem – tværtimod. I 1980 gjorde Børnekommissionen i sin betænkning opmærksom på, at der var en betydelig udækket efterspørgsel efter daginstitutionspladser og andre dagforanstaltninger for børn. Børnekommissionen fandt det helt afgørende, at der såvel af pasningsmæssige som af pædagogiske grunde var en plads i en offentligt formidlet dagforanstalt-

ning til alle børn, hvis forældre ønskede det. Børnekommissionen prioriterede faktisk en udbygning af kapaciteten højest og mente, at ventelisterne skulle afskaffes totalt efter en rimelig overgangsperiode. Det er stadig, otte år efter betænkningen, ikke sket, og det er præcis det problem, forespørgslen drejer sig om. Den er et forsøg på omsider at komme i gang. I de otte år, der er gået, er der ikke gjort alvorlige forsøg på at løse problemet og det er faktisk slemt.

I september 1987 offentliggjorde Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund en ventelisteundersøgelse, hvis resultater generelt godkendes som korrekte bl.a. også af Socialministeriet. Den viser, at 50.000 børn er på venteliste, heraf 30.000 med et akut behov. Af disse 30.000 er 28.000 i alderen fra 0 til 10 år. Tallene er klart minimumstal, fordi man har taget alle mulige forbehold i nedadgående retning for at undgå overdrivelser. Undersøgelsen forsøger f.eks. ikke skønsmæssigt at medregne tal fra ca. 30 kommuner, som ikke deltog.

Undersøgelsen viser yderligere, at antallet af børn på venteliste er steget med ca. 50 pct. på tre år, og det er en udvikling, der alene på grund af befolkningsudviklingen vil accelerere. Til alt dette kommer, at ca. 39.000 børn passes i sort dagpleje. En pæn del af disse børn ville efter al sandsynlighed befinde sig på en venteliste til en daginstitutionsplads, hvis forældrene ellers troede på, at det nyttede noget.

Det var tallene. De viser klart, at ventelisterne for børn til daginstitutioner er et problem, der har fået lov til at vokse sig stort, uden at der løbende er taget initiativ til at gøre noget ved det. Det betyder også, at det ikke kan løses fra den ene dag til den anden – det vil jeg senere vende tilbage til.

De lange ventelister medfører utålelige problemer for mange forældre. Der er utallige eksempler på, at folk ryger på kontanthjælp som en direkte følge af mangelen på daginstitutionspladser. Der er kommuner, som opgiver velmotiverede revalideringsforsøg på forhånd, fordi det er umuligt at anvise en plads på en daginstitution til de pågældendes børn, og det kan betyde en helt unødvendig social nedtur. Det er helt uacceptabelt, at vi kan risikere en ond cirkel på den måde.

Vi ved, at der er specielt borgerlige politikerne, som vil afvise, at der overhovedet er et pro-

[Agerschou]

blem. Folk kan passe deres børn selv, er hovedessensen hos de pågældende, når man piller de mere florumvundne fraser fra. Denne holdning er også baggrund for de mere eller mindre obskure pasningsordninger og forslag om forældreløse m.v., der jævnlig optræder.

Hvad er egentlig baggrunden for, at vi har daginstitutioner? Man kunne tro, at det hang sammen med hensynet til barnets udvikling og investering i dets fremtid, men det har desværre hverken været samfundets eneste formål med daginstitutionerne eller det mest tungtvejende. Det afgørende har været et arbejdsmarkeds-synspunkt, der har noget at gøre med at stille servicetilbud til rådighed for at frigøre arbejdskraft. Det ses bl.a. også af, at daginstitutionerne befinder sig i det sociale system og dermed betragtes som en slags social foranstaltning.

SF er modstander af denne grundholdning til daginstitutioner, en grundholdning, som både er bagstræberisk og kortsigtet, ud fra hvilken et barn udelukkende betragtes som et pasningsobjekt.

Efter vores opfattelse skal daginstitutioner være et pædagogisk tilbud til alle børn udelukkende motiveret i ønsket om at tilgodese det enkelte barns udvikling og dermed være et supplement til forældrenes indsats.

Det er fra alle sider accepteret, at fællesskabet, samfundet, har en fundamental opgave, når det drejer sig om undervisning af børn. Det er helt ulogisk, at der ikke er den samme forpligtelse, når det drejer sig om tiden, før børnene kommer i skole. Det er oven i købet i den periode, tingene virkelig sker i børns udvikling. Af samme grund er udviklingen med hensyn til forældrebetaling løbet helt løbsk og er klart uacceptabel, men det får vi lejlighed til at diskutere på et senere tidspunkt her i Folketinget.

Også daginstitutionerne skal udvikle sig, og der har vel været en tendens til, at de mange steder fungerede som meget lukkede og isolerede systemer i forhold til omverdenen og med et mere eller mindre udviklet forældresamarbejde.

Det er efter vores opfattelse ikke nok. Der er efterhånden mange projekter, som forsøger at udvide daginstitutionerne til at være lokale resourcecentre, kulturcentre, eller hvad man nu vil kalde det, og derved kommer de til at indgå i lokalsamfundet på en helt anden måde. Daginstitutionerne kan derved blive en meget vigtig

og central del af det nye sociale arbejde. Det er en udvikling, som skal støttes, og det er vi i SF naturligvis klar til.

Men alt dette betyder, at venteliste-problemet under alle omstændigheder skal løses. Det vil være absurd, hvis en daginstitution udvider rammerne for arbejdet, medens masser af børn bliver holdt helt udenfor.

Som jeg har nævnt tidligere, har problemet ansvarsløst fået lov til at vokse sig stort, og det betyder, at det ikke kan løses fra den ene dag til den anden. Det dagsordensforslag, SF er medfremsetter af, er et forsøg på at komme i gang. Det er formuleret beskedent, pragmatisk og blødt næsten til det ulidelige, og det er sket alene ud fra det synspunkt, at der skal ske noget. Det er sagen, det drejer sig om, og ikke vidtløftige markeringer. Der burde være et bredt flertal i Folketinget for, i det mindste at der udarbejdes en plan til løsning af det problem, vi diskuterer.

Britta Schall Holberg (V):

Jeg kan høre, at hr. Agerschou også kan nævne tal.

Jeg var glad for socialministerens gentagne understregning af kommunalbestyrelsernes kompetence, når de skal leve op til bistandslovens § 69, for som den sidste tids debat har afsløret, er der meget store holdningsmæssige forskelle, også i de forskellige dele af landet, men der er også meget store forskelle på behovet. Det gælder på børneområdet, som det i øvrigt gælder på alle andre områder.

Derfor er det så vigtigt, at vi understreger, at det er kommunalbestyrelsernes kompetence at tilrettelægge børnepolitikken sådan, at forældres og børns behov i området tilgodeses på den bedste måde. Og hvad er så den bedste måde? Det er, hverken at alle børn passes i daginstitution, eller at alle børn passes hjemme. Jeg tror, vi skal være varsomme med den skyttegravskrig. Det, det drejer sig om, er, at forældre og børn får mulighed for at tilrettelægge deres tilværelse, herunder børneopførelsen, på den måde, som passer netop de forældre og det eller de børn bedst.

Derfor er det så vigtigt, at vi giver både familien og også kommunalbestyrelserne valgmuligheder, sådan at de i et samarbejde med forældrene kan tilrettelægge børnepolitikken, som det passer bedst dér på stedet.

[Britta Schall Holberg]

Det er også meget vigtigt, at man ind i debatten tager de arbejdsmarkedsmæssige forhold i lokalområdet, den arbejdstid, forældrene har, osv. Jeg skal gøre opmærksom på, at Socialforskningsinstituttets undersøgelse viser, at for 170.000 børn vælges andre pasningsformer end de offentlige tilbud, fordi de offentlige tilbud ikke svarer til familiernes behov. Det gælder f.eks., når moderen har forskudte og ubekvemme arbejdstider, og det gælder også mange med deltidsarbejde. Her bliver den offentlige pasning alt for dyr i forhold til privat dagpleje, hvor der kun betales for de timer, man benytter den.

Endelig må der også være mulighed for, at forældre, der ikke har arbejde uden for hjemmet, alligevel kan få passet deres børn en del af dagen, hvis de ønsker det, ikke af hensyn til forældrene, men af hensyn til børnenes mulighed for at få nogle at lege med f.eks.

I Venstre vil vi hverken prioritere den ene, den anden eller den tredje pasningsform frem for de andre. Især skal man herindefra være varsom med at tro, at man har patent på at vide, hvad der er godt for folk, der bor i andre dele af landet og under andre vilkår, end man selv gør.

Derfor lægger vi i Venstre vægt på, at kommunerne får så stor mulighed for at være fleksible som overhovedet muligt. Vi så gerne en skov af muligheder og måder vokse op rundt omkring. Vi så gerne, at Folketinget vedtog, at pengene følger barnet og ikke pasningsformen, sådan at forældre og børn fik et reelt valg mellem mulighederne. Desuden ville det skærpe opmærksomheden med hensyn til kvalitet både i udbud og indhold.

Vi lægger under alle omstændigheder vægt på, at kommunerne får mulighed for at betale forældrene et beløb, hvis de har lyst til det, sådan at disse får et reelt valg: om de vil anvende beløbet til køb, om jeg så må sige, af en dagstitutionsplads i kortere eller længere tid, eller de vil købe et andet pasningstilbud, eller de hellere vil vælge, at den ene eller begge forældre går ned i timetal og dermed får lejlighed til at være mere sammen med deres børn.

Men her begynder skriget i debatten. Jamen vi kan da ikke overlade det til forældre selv at vælge! Det ville desuden bare ende med, at kvinderne blev presset hjem. Sådan har det lydt i debatten i den sidste tid, og det er mærkeligt nok oftest kvinder, der kommer med disse om-

sorgsfulde jammerhyl, de kvinder, der ellers i debatten står for, at kvinderne i andre af livets forhold selv må tage vare på deres liv. Det gælder, når vi diskuterer abort, det gælder, når vi taler om skilsmisse, og det gælder meget andet, der vedrører familien.

Hvis kvindesagen skal have nogen mening, er det uanstændigt at gå ud fra, at kvinderne og familierne ikke selv kan og skal vælge, hvordan de helst vil tilrettelægge deres liv. Det forekommer mig fuldstændig urimeligt, at man på den måde tiltager sig patent på at vide, hvad der er bedst for andre. Det kan hverken være Folketinget eller myndighederne, der skal tilrettelægge andre menneskers liv og være værdidomme-re over, hvad der er bedst for andre i denne sag.

Det skal ikke være sådan, at vi hindrer forældrene i at prioritere deres liv, som de helst vil have det, fordi vi skal have fyldt nogle stive systemer ud, som vi har udtænkt. Den form for formynderi må høre op, også fordi den fører til spild af pladser i virkeligheden. Moderne mennesker vil heller ikke acceptere et sådant formynderi.

Socialforskningsinstituttet har i øvrigt i den undersøgelse, jeg omtalte, sagt, at 22.000 i dag ønsker alternative pasningsmuligheder, og det kunne jo være en af grundene til, at vi har den situation, som er nævnt i forespørgslen i dag.

Venstre går altså varmt ind for så stor frihed for forældre og kommuner som muligt på dette område. § 69 i bistandsloven skal ikke kun kun bruges til at lave bygningsværker med. Det skal den bruges til dér, hvor forældrene ønsker institutioner. Andre steder ønsker man noget andet, eller man ønsker kombinationsmuligheder, og så skal der være en helt naturlig mulighed for det. Flexibilitet i pasningstilbudene er Venstres bud på den forespørgsel, der er stillet her i dag.

(Kort bemærkning).

Agerschow (SF):

Det var en interessant ideologisk tale, Venstres ordfører holdt. Den handlede stort set ikke om forespørgslen, så vidt jeg kunne høre, men jeg kan være blevet forstyrret ude i sidegangen.

Derfor vil jeg gerne spørge Venstres ordfører: Har Venstre et syn på ventelisterne? Vi går ud fra, at de forældre, der nu har fået skrevet deres børn på venteliste, er interesseret i at få en dagstitutionsplads, og det er det, forespørgs-

[Agerschou]

len handler om. Har Venstre et syn på ventelisterne og på, hvordan vi løser dette problem?

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det er jo ikke så overraskende, at fru Britta Schall Holberg tager diskussionen om forældreløn op og argumenterer med, at nu skal vi sørge for, at forældrene – både mænd og kvinder – får nogle valgmuligheder. Hvilke valgmuligheder vil der være i en kommune, hvor halvdelen af forældrene har valgt en forældreløn? Der vil ikke være nogen reelle muligheder, og den »skov af muligheder«, som fru Britta Schall Holberg taler om, vil simpelt hen ikke eksistere. Det er på den baggrund, vi siger, at man presser kvinderne ud af arbejdsmarkedet og hjem for at passe egne børn.

Vi er i Socialdemokratiet vant til at blive stillet spørgsmålet: Hvad koster det, når vi kommer med nogle krav om forbedringer af den ene eller den anden art? Hvad koster egentlig dette med forældreløn? Det vil jo være sådan, at det er alle forældre, der har ret til at få den ydelse, som nu engang bliver fastlagt. Nu er finansministeren ikke i salen lige nu; det kunne ellers være interessant at høre, hvad den økonomiske konsekvens er af en forældreløn til alle de forældre, der har børn.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Det, jeg har givet udtryk for, hr. Agerschou, er de synspunkter, Venstre har med hensyn til, hvordan vi synes, at vi kunne tænke os en børnepolitik tilrettelagt i kommunerne.

Det, jeg har søgt at sige her i dag, og som det har været vigtigt for mig at præcisere, er, at vi i høj grad mener, at hvad der er behov for, er det den enkelte kommunalbestyrelses forpligtelse at vurdere, og jeg lagde mærke til, at socialministeren gentagne gange lagde vægt på, at her har kommunalbestyrelsen en væsentlig kompetence. Det var det, jeg i mit indlæg ønskede at understrege, samtidig med at jeg sagde, at det var vigtigt for os, at kommunerne fik fleksible muligheder, også mere fleksible end dem, de har i dag, og jeg sagde også, at grunden til, at de ikke har disse fleksible muligheder, kan være, at vi nogle steder står i den situation, som er omtalt i forespørgslen.

Jeg tror, vi skal lade den økonomiske diskussion, også i betragtning af hr. Agerschous udtalelser, ligge i dag, men vi er fra Venstres side overhovedet ikke af den opfattelse, at disse ting koster så meget, som man ynder at give udtryk for her.

Endelig skal jeg sige, at det, vi har lagt vægt på, er, at dér, hvor kommunerne ønsker at gå ind i sådan noget, synes vi, det må være rigtigt, at de får lov til det.

Kirsten Lee (RV):

Det er en utrolig demagogi, hr. Jørgen Tved lægger for dagen. Vi skal have kontrol med, hvordan børn bliver passet. Vi skal have kontrolleret dagpleje. Jamen skulle vi dog ikke også lade forældrenes egen sunde fornuft spille ind her? Forældre er udmærket i stand til at vurdere den omsorg, de udsætter deres børn for.

Efter hr. Jørgen Tveds mening skal der åbentbart en eller anden statsautorisation til, for at man kan drage omsorg for børn, og jeg var lige ved at høre noget om, at der skulle være institutionspligt, for at vore børn kunne klare sig i skolen.

Inden jeg går over til at tale om dagens emne, vil jeg også godt spørge Venstres ordfører, hvor meget i kroner og øre fru Britta Schall Holberg mener forældrene skal have. Det synes jeg er vigtigt at vide, for Venstre taler jo samtidig om, at der skal være valgmuligheder, og så må vi vide noget om, hvor meget i kroner og øre de skal have, sådan at der reelt bliver en valgmulighed; også for de enlige forsørgere. Og så skal jeg høre lidt om, hvordan det hænger sammen, fra det parti, som taler så meget om skattelettelser.

Vi ved jo godt, at kommunerne ifølge bistandslovens § 69 har en forpligtelse til at sørge for det nødvendige antal dagtilbud til børn. Det er et kommunalt anliggende, og såfremt Socialdemokratiet, SF og Fælles Kurs mente noget seriøst med denne forespørgsel, ville det rigtige måske have været at fremsætte et lovforslag om ændring af bistandsloven. Men det ville naturligvis ikke presse-mæssigt have været nær så interessant.

Så vidt jeg ved, har dette spørgsmål aldrig før været stillet, heller ikke af det Socialdemokrati, der selv var med til at udforme bistandslovens § 69.

[Kirsten Lee]

I Det Radikale Venstre mener vi principielt, at der bør være et offentligt dagtilbud til de forældre, der ønsker det, ganske som anført i § 69. Men Det Radikale Venstre kan ikke støtte dette dagsordensforslag ud fra den betragtning, at vi har kommunalt selvstyre, og vi ønsker ikke at tage ansvaret fra kommunerne.

Vi vil heller ikke uden videre sende en regning på flere milliarder kroner til kommunerne og derved øge de offentlige udgifter og uundgåeligt forøge det kommunale skattetryk, som skal bæres af ganske almindelige lønmodtagere med ganske almindelige indkomster.

Socialdemokratiet og SF har jo for nylig erfareet i en række kommuner, at det ikke var muligt for de to partier at blive enige, når det drejede sig om at øge det kommunale skattetryk.

Jeg har hørt tallet 30.000 nævnt, jeg ved ikke, hvor korrekt eller ukorrekt det er, men i hvert fald tror jeg godt, man kan konstatere, at ventelister er af varierende størrelse.

I en række kommuner kunne man formentlig godt ved små ændringer skaffe flere børn et dagtilbud ved en bedre udnyttelse af de eksisterende pasningsordninger og institutioner og måske også ved en mere aktiv hvervning af dagplejemødre.

Det fremgår af en artikel i Skive Folkeblad, at i Skive kommune har man kunnet finde 77 pladser i de eksisterende institutioner på baggrund af en undersøgelse af fremmedet i daginstitutionerne. Der skal foretages nogle mindre ændringer i institutionerne. Nogle af pædagogerne har bestemt ikke stillet sig afvisende over for, at der bliver optaget flere børn, og embedslægen har også været involveret. Umiddelbart lyder det da som en forstandig konkret fremgangsmåde.

Man kan godt af og til undre sig over den manglende fleksibilitet i systemet, der gør, at nogle forældre, der kun har brug for et halvdagstilbud, skal betale for et heldagstilbud. Det kunne jo godt være, at udnyttelsesgraden kunne ændres uden merindskrivninger.

Det er vigtigt, at man holder sig for øje, at dette ikke blot drejer sig om daginstitutioner, men om dagtilbud i bredeste forstand. Dagplejen kan være et godt tilbud, specielt for de yngste børn, og der er god fornuft i at udvikle og forbedre den kommunale dagpleje.

Vi har hørt Socialdemokratiet sige ved højtidelige lejligheder, at nu skal der låg over de of-

fentlige udgifter, og skattetrykket bør heller ikke stige. Hvor skal pengene komme fra til dette her, fru Jytte Andersen? Må vi ikke godt få et bud på det, så vi eventuelt kan gå ind i nogle realistiske drøftelser?

Regeringen og Socialdemokratiet har prioriteret pensionisterne i finansloven. Vi havde gerne set en prioritering, der betød, at børnefamiliernes vilkår kunne forbedres.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Formanden for regeringens børneudvalg synes, det er useriøst at interessere sig for de 32.000 børn, der står på venteliste. Det er en temmelig tankevækkende udtalelse. Det, vi vil med handlingsplanen, fru Kirsten Lee, er ganske enkelt at få et overblik over, hvilken målsætning kommunerne har med hensyn til en afvikling af ventelisterne, og der er ikke noget i dagsordenen, der tager stilling til, om vi er uenige i det tidsperspektiv eller vi ikke er det. Det vil den debat, vi i maj måned skal have på baggrund af handlingsplanen, vise. Formålet er alene at skaffe Folketinget et kvalificeret grundlag for at træffe beslutning om, hvorvidt vi måske skal stramme op i forhold til bistandslovens bestemmelser på dette område. At vedtage denne dagsorden koster ikke en krone. Det kan godt være, det koster penge til maj, men det er jo så maj måneds diskussion, hvis vi siger, vi gerne vil have afviklet ventelisterne hurtigere, end kommunerne siger de vil. Det er muligt.

Så vil jeg gerne sige til fru Kirsten Lee, at netop den socialdemokratiske kommune Skive har tænkt nyt, og det, jeg sagde i min ordførertale, var lige præcis det, at dagsordenen her ikke alene skal afskaffe ventelisterne, men også inspirere til nytænkning og nyvurdering med hensyn til, om ressourcerne i dag bliver brugt på en god og forsvarlig måde, og om man kan ændre noget, så der kan komme flere ind i systemet. Det er lige præcis det, som fru Kirsten Lee spørger om, jeg sagde i min ordførertale.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Nu synes jeg ærlig talt, at Det Radikale Venstre laver lidt dobbeltspil med os. Fru Kirsten Lee sagde, at hvis vi mente noget alvorligt med dette, skulle vi være kommet med et lovforslag.

[Agerschou]

Det kunne vi udmærket have gjort, for vi har det liggende i skuffen, men vi har forsøgt at være så fremkommelige som overhovedet muligt. Vi har været åbne i et forsøg på at komme videre med en løsning og inddrage Folketinget i det.

Jeg er ikke sikker på, at Det Radikale Venstre overhovedet har læst den dagsorden, vi nu har foreslået. Der står i den:

»Idet Folketinget pålægger regeringen i samarbejde med kommunerne . . .« – det var en af de bebrejdelser, vi fik, at man skal passe på det kommunale selvstyre – »at udarbejde en handlingsplan . . .« – og som fru Jytte Andersen sagde, koster det ikke noget at udarbejde en handlingsplan – » . . . som forelægges Folketinget senest den 1. maj 1988.«

Det er en meget beskeden dagsorden, et meget beskedent forslag, i et forsøg på at komme videre.

Jeg kan ikke forstå, at Det Radikale Venstre kan have noget imod, at man udarbejder en handlingsplan for at få et overblik over de muligheder, der er for at få løst problemerne. Indholdet i handlingsplanen ville man så i givet fald skulle tage stilling til i maj 1988. Det kan da ikke være Det Radikale Venstres mening, at man slet ikke må få undersøgt, hvilke muligheder der er for at få løst et massivt problem.

(Kort bemærkning).

Britta Schall Holberg (V):

Til fru Kirsten Lee vil jeg nøjes med at sige, at jeg går ud fra, at når resultatet af fru Kirsten Lees udvalgsarbejde om børns vilkår foreligger – og jeg har læst i avisen, at det kommer snart – får vi lejlighed til at debattere det, og at det vil give anledning til, at vi får lejlighed til at drøfte, hvilke muligheder for fleksibilitet vi herinde kan blive enige om i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Jeg stillede såmænd fru Britta Schall Holberg et utrolig enkelt spørgsmål, nemlig: Hvor mange kroner og øre vil det koste?

Og så vil jeg gerne sige til hr. Agerschou, at man kan da godt foretage en analyse af problemet, det synes vi er fint. Men hvis der skal komme noget ud af det, hvis vi skal have nogle flere institutionspladser til børnene, skal der penge

til. Det koster noget, men vi har ikke set noget som helst forslag om, hvor de penge skal komme fra. Og disse forslagsstillere her plejer ikke just at være dem, der er mest optaget af økonomi.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Her kan man jo nemt få ørerne i maskinen, kan jeg se. Men i hvert fald drejer forespørgslen sig om, hvad ministeren har tænkt sig at gøre for at overholde indholdet i bistandslovens § 69, sådan at ventelisterne kommer væk.

Det har vi fået et lille bud på ved, at ministeren svarede, at man har gjort kommunerne opmærksom på, at der er et stigende antal børn fra 0 til 2 år, som har problemer med pasning. Nu skal man altså passe på med at sige pasning, kan jeg se. Jeg synes, vi skal gå ind i hele den debat om børns forhold, når betænkningen ligger her på bordet, afleveret af udvalget.

Når jeg siger sådan, er det ikke af mangel på viden om, hvordan det ser ud ude omkring, heller ikke af mangel på forståelse for problemet, men alene af respekt for folkestyret. Jeg mener, det i øjeblikket er en kommunal opgave. Så kan man beklage det eller sige, det er vel nok godt, at der står, som der gør i bistandsloven, men rent faktisk står der jo, at kommunen selv skønner, hvad antallet af pladser skal være. Sådan er det nu, og sådan synes jeg det skal være indtil maj måned, hvor vi får et bredere spekter at tage stilling på baggrund af. Derfor kan vi ikke stemme for den dagsorden, der foreligger.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Det er igen til Det Radikale Venstre. Jeg må indrømme, at jeg blev lidt lammet af fru Kirsten Lees sidste bemærkning, så jeg markerede for sent til formanden.

Jeg synes, at Det Radikale Venstre i den her sag bevæger sig på utrolig tynd is. Der er ikke den ting, vi ikke skal bebrejdes. Først bliver vi bebrejdet, at vi stiller en forespørgsel i stedet for at fremsætte et lovforslag. Det var et forsøg på at inddrage Det Radikale Venstre i debatten. Så fremsætter vi en dagsorden, der er blød som smør, blød næsten til det ulidelige, og som jeg har haft besvær med at få igennem i min gruppe, i et forsøg på at komme Det Radikale Venstre i møde, at gøre noget for sagen, at komme et skridt videre med at løse problemet. Så skal vi også bebrejdes det.

[Agerschou]

Vi skal bebrejdes, at der ikke er penge på. Vi kunne sagtens have sat penge på. Vi ved jo, hvor meget det koster. SF kunne sagtens have fortalt, hvor meget det ville koste, og hvordan vi ville skaffe midlerne, men jeg er sikker på én ting: Vi ville også være blevet bebrejdet det, hvis vi havde gjort det.

Jeg synes, Det Radikale Venstre skulle tænke sig om en enkelt gang til. I er helt ude på overdrevet.

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Hr. Agerschou kan anklage os for hvad som helst, men vi vil ikke anklages for de problemer, hr. Agerschou måtte have i sin folketingsgruppe. Det er ikke Det Radikale Venstres problem.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Nej, det skal jeg nok selv tage på mig. Det vil være ulideligt, hvis jeg skulle få blandet Det Radikale Venstre ind i det problem. Jeg synes, vi har nok at gøre med Det Radikale Venstre her i folketingssalen.

Men må jeg så ikke prøve på at vende det om: Nu er vi kommet med vores bud, og jeg synes faktisk, vi har været hele arenaen rundt i et forsøg på at få Det Radikale Venstre til at erkende, at vi faktisk har et massivt og voksende problem. Jeg synes, at Det Radikale Venstre er helt uimodtageligt.

Kunne jeg ikke få repræsentanten for De Radikale til her fra talerstolen at oplyse mig om: hvad har Det Radikale Venstre tænkt sig? I må jo have en eller anden genial idé i skuffen, når I ikke engang vil være med til at få udarbejdet en handlingsplan til løsning af problemet. Kan vi ikke få åbnet for sluserne? Det kunne være et forslag, SF vil støtte.

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Jeg vil aldrig kræve genialitet af hr. Agerschou, men jeg synes i og for sig, det er urimeligt, at vi skal klare de forespørgsler, I stiller.

Vi påtager os et økonomisk ansvar. Vi har præciseret tidligere i dag ved fru Aase Olesen, at i stedet for en finanslov, som bredt øgede de offentlige udgifter, havde vi ønsket at prioritere

børnefamilierne. Vi kan kun bruge pengene én gang, og vi plejer at blive inddraget, når der skal bruges penge.

Jane Oksen (FP):

At Socialistisk Folkeparti og Fælles Kurs ønsker flere institutionspladser, kan næppe undre nogen. Man har talrige gange – også fra Socialdemokratiets side – henholdt sig til ordlyden af § 69 i bistandsloven, der siger, at kommunerne skal stille det nødvendige antal institutionspladser til rådighed. Men det kan stadig diskuteres: Hvad er det nødvendige antal?

Dækningsgraderne er jo meget forskellige landet over. Hvis vi ikke havde det forbigrede skattetryk, vi har, og hvis ikke det var nødvendigt, at både mand og kone arbejder for at klare dagen og vejen og skatten, var der måske ikke behov for så mange institutionspladser. At betale, hvad ydelserne virkelig kostede, havde man en chance for, hvis skatterne blev nedsat. Det gælder institutionsområdet og en masse andre ydelser. Når vi vil have højere betaling for institutionspladser, når vi vil have selvbetaling, privatisering, kan man også kalde det, må det nødvendigvis medføre, at skatterne falder. Det er ikke, fordi vi er ude på at belaste befolkningen hårdere, end den er i forvejen.

Jeg tror også, at sund konkurrence ville gøre, at daginstitutionspladserne ikke var så dyre, som de er. Priserne er alt for høje, men det skal ikke rettes op med kommunale tilskud. Der skal faktisk større konkurrence til. Vi så gerne, at man på privat basis oprettede nogle institutioner, så vi fik ordentlig konkurrence, nogle rigtige priser frem.

Jeg har sagt det før og kan sige det igen: Jeg synes, det er forfærdeligt, når børn skal henvises til fremmede de fleste af deres vågne timer. De stakkels splittede børn får på grund af to forskellige opdragelsesmetoder fuldstændig ødelagt deres selvstændighed og fantasi i den ensretningspædagogik, man lægger op til, hvis alle børn skal passes på offentlige institutioner.

Man hører også, at hvert fjerde småbarns far har overarbejde, og det har sikkert også noget med skattetrykket at gøre. I det hele taget kan man ikke lade være med stadig at komme ind på de elendige vilkår, der bydes familien. Det hænger nøje sammen med, at det er nødvendigt med et antal institutionspladser eller en anden form for pasning.

[Jane Oksen]

I Fremskridtspartiet har vi ikke lagt os fast på, hvordan børnene skal passes. Vi mener, at personlig frihed må betyde, at man vælger pasningsform, og hvilken pris man ønsker at give for det. Nej, vi skal ikke have udbygget institutionerne. De skal begrænses til et absolut minimum.

I rapporten »Hvem passer vore børn?« regner man med endnu højere ventelistetal, end der har været fremme her. Jeg tror, der er blevet sagt 32.000. Der er vist noget med 63.000 pladser. Jeg har også set, at hvis man skulle afskaffe alle de ventelister, der er, ville det koste omkring 5 mia. kr. Hvor skal vi tage de penge fra? Skal vi forhøje skatterne? Skal det gå ud over de ældre, de syge? Hvem skal egentlig betale for det? Det er der flere der har efterlyst, og det vil jeg også gøre.

Vi har allerede i dag børn og unge på daginstitutioner i et antal af 1/4 million, og de sidste 10 år har vi fået 100.000 flere børn og unge på daginstitutioner, og det selv om vi ved, at børnetallet er faldet. Der er altså sket en total udbygning, så den sociale tilbagegang, man altid råber op om, kan jeg bestemt ikke få øje på. Udgifterne er jo steget tilsvarende, personalet i institutionerne er udvidet. Sådan kunne man faktisk blive ved.

Vi kan bestemt ikke støtte den dagsorden, Fælles Kurs, Socialdemokratiet og SF er gået sammen om. Selv om man siger, at det er en meget blød dagsorden, og at den taler om en handlingsplan, er der overhovedet ikke sat udgifter på. Med den politik, der føres af Fælles Kurs, Socialdemokratiet og SF, ved vi godt, at det handler om flere udgifter til offentlige institutioner, så det vil vi bestemt sige nej til.

Det er ikke rimeligt, som det er blevet sagt, at folk skal kunne fortsætte på bistandshjælp, fordi de ikke kan tage imod et arbejde på grund af manglende børnepasning. Det er vi meget enige i, og vi vil i Fremskridtspartiet fremsætte et forslag om motiveret dagsorden, der går ud på, at man selvfølgelig ikke skal belaste offentlige institutioner, hvis man ikke er i arbejde. Det må være rimeligt, at de mennesker, der står parat til at gå ud på det arbejdsmarked, som skal klare det hele og redde landet osv., kommer først. Så må de arbejdsløse og bistandsmodtagerne blive hjemme og passe deres børn, indtil de er så heldige at få arbejde. Dagsordenen lyder sådan:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget pålægger regeringen at sørge for, at arbejdsløse og bistandsmodtagere ikke har krav på offentlig pasning af deres børn.

Regeringen skal erstatte nuværende regler med en 3-dages-regel, så arbejdsløse anses som værende til rådighed for arbejdsmarkedet, såfremt de inden for tre dage opnår pasning af deres børn på institution eller andetsteds.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 44).

Vi har udformet denne dagsorden, fordi vi er klar over, at det er i strid med loven, hvis ikke man er til rådighed for arbejdsmarkedet. Jeg ved, at man bruger denne ordning i nogle kommuner, men vi vil gerne have den lovliggjort, så alle tvinges til at bruge den.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Jeg har svært ved at finde ud af, hvor fru Jane Oksen har sin viden om daginstitutioner fra. Jeg kan tydeligt høre, at hun med stor omhyggelighed har bevæget sig i mange hundrede meters omkreds fra en hvilken som helst daginstitution, der befinder sig i landet.

Det drejer sig specielt om, når hun taler om en ensrettet pædagogik og om at fratage forældrene indflydelse på børns opdragelse osv. Det er skinbarligt sludder. Jeg kunne godt tænke mig at spørge – jeg gider næsten ikke, men vi har tid nok, kan jeg se – fru Jane Oksen, om hun på samme måde er utryg ved den ensartede pædagogik og opdragelse, der foregår i folkeskolen, om det er tilsvarende holdninger, hun har i forbindelse med folkeskolen.

Vi fik et fint eksempel på Fremskridtspartiets helt uansvarlige holdning til de problemer, der findes i vores samfund. De forestiller sig i ramme alvor, foreslår det oven i købet, at når man én gang er kontanthjælpsmodtager med et barn, så skal man blive ved med at være kontanthjælpsmodtager med et barn. Det er helt utroligt, når vi ved, at der er masser af menne-

[Agerschou]

sker i dette land, der befinder sig på kontanthjælp udelukkende af den grund, at der ikke er daginstitutionspladser eller andre pasningsmuligheder for deres børn. Det er så en udvikling, Fremskridtspartiet gerne vil accelerere. Det er utroligt, men sådan må det være.

Fremskridtspartiet lukker øjnene for den virkelighed, der omgiver os, og nøjes med at forholde sig til det akvarium, Folketinget er.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Man kunne gøre sig den overvejelse, om det var værd at gå ind i en diskussion med fru Jane Oksen.

Jeg synes, dagsordenen vidner om, at fru Jane Oksen ikke har læst rapporten fra Socialforskningsinstituttet om de fattigste i Danmark, altså den situation, hvor folk er på bistandshjælp, hvor vi ved, at der er en tendens til, at de isoleres, de savner kontakt med andre, de slipper taget i forhold til kolleger, i forhold til nærmiljø.

Fru Jane Oksen vil sikre, at barnet eller børnene også rives ud af deres hverdag, af deres dagligdag, af deres samvær med børn i samme alder. I daginstitutionerne er det jo ikke bare et spørgsmål om at få passet børn. De er faktisk rammerne om en god udvikling, sådan at børnene bliver stærke, bliver kreative, kan indgå i nogle sociale fællesskaber, når de møder op i folkeskolen. Der er faktisk ikke nogen eksempler på, at børn har godt af at blive revet ud af deres daglige miljø og frem og tilbage, når forældrene – det er hovedsagelig moderen – skal tilbage til arbejdsmarkedet igen og frem og tilbage.

Det er en holdning, man kvier sig ved at tro eksisterer i 1988.

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Vi kan naturligvis ikke støtte Fremskridtspartiets dagsordensforslag. Vi forstår slet ikke den tankegang, der ligger bag ved, at de, der ønsker daginstitutionstilbud, skal holdes ude, fordi de er arbejdsløse eller bistandsklienter. Aner Fremskridtspartiet da ikke, at det netop er i den gruppe, vi finder de børn, der har det største behov for det pædagogiske tilbud, daginstitutionerne også er?

(Kort bemærkning).

Jane Oksen (FP):

Jeg har ikke siddet i Folketinget så længe, men jeg ved, at der er blevet lavet en rapport eller en redegørelse, eller hvad man skal kalde det, der handler om fornyelse af indsatsen over for børnefamilierne. Jeg ved også, at Socialstyrelsen har kritiseret, at man i kommuner og andre steder har gjort alt for lidt for at forny indsatsen over for børnefamilier.

Som en fornyelse af indsatsen betragter jeg ikke gammeldags tiltag som en stadig udbygning af institutioner, som koster samfundet alt, alt for meget, og som vi desværre ikke har råd til. Jeg savner lidt mere nytænkning hos nogle, der er så salige i deres tro på, at institutioner er det eneste, der gavner et barn, og at en moder absolut ikke kan passe sit barn og da slet ikke, hvis hun er bistandsmodtager; så forsumper både hun og barnet. Det er en ret negativ indstilling.

Jeg ved godt, at der er 23.000 enlige mødre, og det er også forfærdeligt, hvis de skal gå alene hjemme med deres barn, men de fleste af dem er jo ikke handicappet, og de kan gå ture med deres børn, de kan gå på museer med deres børn, de kan tage deres børn med alverdens steder. Efterhånden som der er flere, der bliver hjemme ved deres børn, bliver der nok også nogle, de kan lege med.

Hvad gjorde man i gamle dage, da der ikke var institutioner? Blev de børn ringere, end de er i dag? Nej, tværtimod: De børn, der vokser op i dag, har fået en helt forkvaklet opdragelse. Jeg skal ikke sige, at de får en forkvaklet opdragelse i skole eller institutioner, men der er nogle børn, der bliver forsømt af deres forældre på den ene og den anden måde, og det er synd for dem.

Jeg siger ikke, at vi skal have alle børn væk fra institutioner. Der vil selvfølgelig være nogle, der har brug for en institutionsplads. Men lad os få de reelle priser frem, lad os få valgmuligheder. Det er det, jeg efterlyser.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Det bliver værre og værre. I sin fortvivlede søgen efter argumenter for sine synspunkter griber fru Jane Oksen til det gamle, prøvede kneb at gå tilbage til gamle dage. Det er altid

[Agerschou]

godt at gå tilbage til gamle dage, for så undgår man at forholde sig til virkeligheden, som den eksisterer i dag. Jeg tror, jeg vil foreslå SF's folketingsgruppe at forære fru Jane Oksen et par bøger, der handler om gamle dage, om, hvor »godt« børn havde det i gamle dage.

Det var et kneb, mener jeg, fra fru Jane Oksens side, et forsøg på at undgå at forholde sig til virkeligheden, som den eksisterer i vores samfund, et forsøg på at blive i akvariet i folketings salen og snakke om noget andet end det, det handler om.

Fru Jane Oksen har totalt misforstået problemet omkring kontanthjælpsmodtagere. Det, jeg hører fru Jane Oksen nævne, er en slags forslag om, at når man én gang er kommet på kontanthjælp og har et barn, så skal man blive ved med at være på kontanthjælp. Så skal man gå på museer, og efterhånden som der bliver flere kontanthjælpsmodtagere, er der en masse børn i nærheden, de kan lege med – en masse »kontanthjælpsmodtagerbørn«.

Er det virkelig Fremskridtspartiets visioner om et samfund, at vi, der er velbjærgede og eventuelt sidder i Folketinget, selv skal betale for vores daginstitutionspladser, mens en gruppe, der hedder kontanthjælpsmodtagere, skal blive ved med at være kontanthjælpsmodtagere, de skal gå på museer – hvis fru Jane Oksen ikke får forhøjet priserne – og deres børn skal lege med hinanden. Er det virkelig Fremskridtspartiets visioner om et samfund at få delt befolkningen op på den afskyelige måde?

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Fru Jane Oksen siger, der er 23.000 enlige mødre i dette land. Jeg synes i og for sig, Fremskridtspartiets ordfører har en forpligtelse til at erhverve sig de mest fundamentale oplysninger inden for socialpolitikken, og de skal være korrekte. Der er 97.000 enlige forsørgere i dette land, fru Jane Oksen, hvoraf de 15.000 er enlige fædre.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg vil også anbefale fru Jane Oksen at se på virkeligheden. Den ser faktisk sådan ud, at ca. 92 pct. af samtlige småbørnsforældre ønsker at arbejde begge to, begge to har et rimeligt krav

på, at der er nogle pasningsmuligheder til deres børn, ikke bare fordi de skal være i forsvarlig stand, når forældrene kommer hjem fra arbejde, men faktisk også fordi det næsten er den eneste mulighed, mange børn har for at møde andre. Filosofien er, at i gamle dage hinkede man på fortovene, og da sjippede man i gården og sådan noget, men sådan ser virkeligheden ikke ud. Det kan da ikke være rigtigt, at man ønsker sig en virkelighed, hvor de aktive på museer og på gader og stræder er 23.000 enlige forsørgere på bistandshjælp.

(Kort bemærkning).

Jane Oksen (FP):

Først vil jeg gerne lige sige til fru Kirsten Lee, hvis jeg skulle have glemt det, at jeg ved godt, der er 97.000 enlige forsørgere, men deraf er 23.000 på bistandshjælp, og det var dem, vi talte om, så fru Kirsten Lee må have misforstået mig.

Med hensyn til alle de forældre eller mødre, eller hvad det var, fru Jytte Andersen sagde, der så gerne vil have deres børn passet af det offentlige – var det 92 pct., hun sagde? – er det sådan, at man henter de svar, havde jeg nær sagt, som spørgsmålene lyder på. Jeg vil gætte på, at dette spørgsmål var forkert på en sådan måde, at man ikke har haft andet valg.

Jeg ved, at for et par år siden blev der lavet en meningsmåling blandt forældre om, hvorvidt de ønskede at bruge offentlige institutioner eller de ønskede en anden form for pasning, altså det kunne handle om et vederlag eller et eller andet. Det var der faktisk en fjerdedel af forældrene der ønskede, så tal er noget underlig noget.

Hvis man ellers følger med i dagspressen, vil man vide, at der er masser af forældre, der er trætte af institutioner og ønsker andre muligheder. Det synes jeg slet ikke man behøver at bortforklare.

Og så vil jeg selvfølgelig ikke have, at alle kontanthjælpsmodtagerbørn skal isoleres i ghettoer og lege med hinanden. Sådan noget sludder. Der er en tendens til, at mødre, hvis bare vi giver dem en mulighed for det, forfærdelig gerne vil være hjemme og passe deres børn – også nogle fædre, måske. Vi har fået lang barselorlov. Nu ved jeg godt, at de ikke kan lege så meget med hinanden, men de mødre kan da snakke med hinanden, der har børnene hjemme det første halve år.

[Jane Oksen]

Det dér med, at man forsummer, fordi man går hjemme, er jeg dødtræt af at høre. Vi må til at føre en anden politik. Det er ikke institutioner, der skal ordne det hele for vore børn.

Merethe Due Jensen (KRF):

Den daglige avislæsning giver det indtryk, at Danmark er blevet et land, der består af ventelister. Man står efterhånden på venteliste til alt. Så opstår spørgsmålet, om alle ventelister er lige reelle, og om alle er lige nødvendige.

Når talen er om ventelister til daginstitutioner for børn og unge, er de måske reelle nok. Men spørgsmålet er, om det er rimeligt og nødvendigt, at så mange børn venter på en daginstitutionsplads, og om forældrene egentlig ønsker det.

I stedet for goldt at forlange, at det offentlige skal stille det nødvendige antal institutionspladser til rådighed, synes jeg, at man i højere grad bør se på, hvordan vi indretter vor hverdag. Vi bør se på, hvor stor en del af arbejdsdagen det er nødvendigt for forældrene samlet at tilbringe uden for hjemmet. Jeg tror, at mange forældrepar til småbørn kunne ønske sig kortere og/eller mere fleksible arbejdstider, således at der bliver mere tid til samvær med børn og ægtefælle i hjemmet. Dermed falder behovet for institutionspladser.

Daginstitutionerne bør ikke være den eneste mulighed for pasning af børn. Der har i den seneste tid været drøftet forskellige alternative pasningsmuligheder som nævnt fra talerstolen her i eftermiddag.

I den forbindelse vil jeg anføre, at Kristeligt Folkeparti ønsker, at de forældre, der gerne vil passe deres børn selv alene eller sammen med andres børn, skal have bedre økonomiske muligheder herfor, eventuelt ved at man lader de penge, det offentlige bruger til daginstitutioner, følge børnene.

Inden for institutionsområdet kan man overveje, om ressourcerne kan udnyttes bedre og mere fleksibelt, end det sker i dag. Det kan eventuelt ske ved en mere fleksibel anvendelse af deltidspladser.

Man kan også overveje at fremme en mere fleksibel anvendelse af institutionspladserne ved at lade forældrebetalingen være afhængig af det antal timer, barnet faktisk benytter i institutionen, så forældrene ikke bliver nødt til eller fristet til at indskrive børnene til et væsentlig

højere timetal, end de rent faktisk regner med at benytte.

For mig at se er der således flere muligheder for at overholde indholdet af bistandslovens § 69. Gennemføres nogle af disse forslag, tror jeg ventelisterne til daginstitutionerne bliver væsentlig kortere, således at de forældre, der ønsker deres børn passet i daginstitutionen hele dagen, også kan få dét på en god og tryk måde.

Afslutningsvis vil jeg sige, at vi hverken kan støtte den ene eller den anden dagsorden.

Jørgen Tved (FK):

Det har været en interessant debat. Det mest interessante er måske, at denne sag kommer i halen på den sag, vi behandlede tidligere. Før var alle stort set enige om, at der skulle gøres noget for dem, der var vanskeligt stillet. Nu har vi altså en situation, hvor 97.000 enlige forsørgere med ca. 143.000 børn pludselig ikke har det så vanskeligt mere. Vi har oplyst, at ca. en fjerdedel af dem er på kontanthjælp, det er 35.000 børn. Vi har en venteliste på godt 30.000 børn, som sandsynligvis ville være meget længere, hvis ikke taksterne havde afholdt nogle forældre fra at komme på denne venteliste.

Alligevel vrider De Radikale sig som ål på en varm stegepande: Hvordan skal vi nu holde facaden og sige, at vi godt vil gøre noget for børnefamilierne, vi vil godt sætte ind for dem, der er dårligt stillet, men vi vil ikke gribe ind over for ventelisterne? Det er en besynderlig holdning, men måske ikke så mærkelig, når det er det radikale parti, der er tale om. Kunne vi egentlig have ventet andet, end at man i den ene sag har én holdning, og i den anden sag kan man lynhurtigt vende 180 grader?

Debatten var lige ved at blive interessant, for den radikale ordfører gik op og sagde med brask og bram: Dette kan vi under ingen omstændigheder være med til, der skal ikke være al den kontrol. Fru Kirsten Lee sagde ikke »stalinistisk« kontrol, men det lå nok i baghovedet, for kunne man få den hæftet på, var den jo hjemme.

Men pludselig blander Fremskridtspartiet sig på deres sædvanlige meget, meget kløgtige måde i debatten, og så blev fru Kirsten Lee hidset voldsomt op, og det forstår jeg egentlig godt, for de gamle takter skulle jo frem igen. Politiken har jo arrangeret en større debat, hvor fru Kirsten Lee skal have en fremtrædende rolle, og så skal takterne helst falde på plads.

[Jørgen Tved]

Kære venner: Det korte af det lange i denne sag er, at det kan være vanskeligt at finde en grimasse, der passer til alle situationer. Det, denne dagsorden egentlig peger på, og det, den spørger om, meget beskedent – måske ikke så stilfærdigt, men i hvert tilfælde meget beskedent – er: Hvad agter man at gøre for de mere end 30.000 børn, der er noteret på en venteliste? Ingenting, var svaret. Venstre taler om en hel masse andre ting, og jeg må så erkende, at vi nok ikke danser på de samme gulve; de gulve, jeg danser på, er ikke bonede, og det er måske netop i de kredse, jeg færdes, at problemet er størst.

Jeg så den anden dag, at en anden minister fra regeringen blev meget overrasket, da han så, hvordan folk levede på Vesterbro. Men det kunne måske også være meget rimeligt, om regeringens medlemmer prøvede at sætte sig en lille smule ind i, hvordan det er at stå i den situation, at man mangler en daginstitutionsplads. Nu skal jeg ikke tage det vrøvl op, som Fremskridtspartiet kom med, blot sige, at der er ca. 700.000 mennesker om året, der i kortere eller længere tid er arbejdsløse. Skulle de trække deres børn ud af institutionerne, fordi de er arbejdsløse? Og så har jeg ikke talt om bistandsmodtagere og andre. Det er blot for at sætte tallene i relief, men jeg ved, at argumenter i denne situation ikke vil gøre noget som helst indtryk på Fremskridtspartiet. Her taler man jo, havde jeg nær sagt, som vinden blæser, og det kan somme tider være lidt stridt at høre på.

Det korte af det lange er, at vi nu har haft en debat, hvoraf det fremgår, at alt det, det radikale parti og regeringspartierne ved festlige lejligheder siger vi skal gøre for de vanskeligt stillede, gælder til Wandsbek. Hvordan vil man hjælpe de mange enlige forsørgere, som ikke kan få en uddannelse, fordi de ikke kan få passet deres unger? Har de et valg? Hvad er det for nogle valgmuligheder, man taler om? Hvad er det for en skov af muligheder? Der er jo ikke noget valg. Det er det, sagen i al sin enkelhed drejer sig om; at sige noget andet er vrøvl.

Jeg ved ikke, om det kan hjælpe at appellere til anstændigheden, det, der må være i de fleste folketingsmedlemmers rygrad, i hvert fald at optræde nogenlunde i overensstemmelse med det, man siger ved andre lejligheder. Hvordan vil man sætte ind over for dem, der har det allervanskeligst, dem, der står og skal skaffe brø-

det, men ikke kan få job, fordi de ikke kan få passet deres unger? Hvordan hjælper man dem? Tror man, de har nogen valgmuligheder? Ja, man ved det jo godt. Man kender svaret. Og som velbjærget selv kan man jo sidde og grine højt, som jeg ser Fremskridtspartiets medlemmer forlyster sig med. Netop fordi det er de svagest stillede, som her er under pisken, under åget, og som vi prøver på at hjælpe, kan man forlyste sig nede fra den side af salen. Jeg synes, det er forunderligt.

Jeg synes også, det er forunderligt, at man kan sidde her og høre, at der bare i denne by er en arbejdsløshed på 10 pct. I går deltog jeg i et arrangement, hvor alle eksperter kunne fortælle, hvor vigtigt det var, at man prøvede på at sætte ind netop for at hjælpe de svagest stillede. Og så står man her og siger efter at have hældt lidt vand ud af ørerne, at man ikke engang kan give tilslutning til noget så banalt som en handlingsplan om, hvordan man forestiller sig løsningerne. Det er vist noget af det mest pauvre, dette Folketing kan byde børnefamilierne, og dem er det ellers meget moderne at tale om.

Politiken har et stort tillæg i dag, hvor alle eksperter fortæller, hvor vigtigt det er, at vi understøtter børnefamilierne med forskellige foranstaltninger. Men så svaret? Det er kommet! Og Politiken burde måske også skrive på sin forside i morgen, at der ikke var nogen hjælp at hente til de dårligst stillede børnefamilier i Folketinget. Her ønskede man ikke engang at undersøge behovet, at undersøge, hvordan kommunen skulle leve op til bostandsloven.

Det er ikke mig, der forlanger kontrol med de dagplejehjem, som påtager sig den opgave at passe et barn. Det er faktisk lovgivningen, som den er udformet, og som jeg hverken har haft lod eller del i. Og fru Kirsten Lee, som hæver pegefingern over for andre i salen, burde måske også have sat sig en lille smule ind i, hvad der står i bostandsloven om disse forhold. Men jeg ved, det er omsonst at appellere til medlemmernes fornuft. Man har nogle holdninger, og dem må man så gå ud og præsentere for befolkningen. Jeg skal gerne medvirke til, at også De Radikales holdning bliver kendt rundt omkring, at – ja, at det var en fis i en hornlygte, har jeg jo fået at vide at jeg ikke må sige – men så, at her gjaldt argumenterne ikke, og de store ord om, at vi skal understøtte og hjælpe de dårligt stillede, gjaldt heller ikke. Ikke engang de, der

[Jørgen Tved]

står på en venteliste, kan komme efter denne debat og sige: I Folketinget gav man os en smule håb. Her var ingen hjælp at hente.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Det er selvfølgelig altid betænkeligt at skulle svare, når der kommer et angreb fra Fælles Kurs. Men jeg synes alligevel ikke, det skal have lov at stå uimodsagt, at Fremskridtspartiet bare sidder og griner. Det gør vi rent faktisk ikke. For der er ikke ret meget morsomt – specielt ikke, når Fælles Kurs går på talerstolen. Jeg synes, det er utroligt, at Fælles Kurs viser den holdning, som de gør til dette her.

Men jeg synes også, det er utroligt, at mange af de andre partiers ordførere i sagen har udvist den holdning, som de har, til Fremskridtspartiets forslag. Fælles Kurs er selvfølgelig et gammelt kommunistisk foretagende, så jeg kan sådan set godt forstå, at de ønsker at placere børnene inde i nogle daginstitutioner. De skal helst være så firkantede alle sammen, at de kan stables på hylder; det er det nemmeste, når man ser på det fra det system. Men jeg savner også en markering fra de borgerlige ordføreres side til Fremskridtspartiets forslag. Jeg synes, det er lidt sølle, at man bare lader den venstre side af folketingssalen kommentere Fremskridtspartiets dagsordensforslag og selv forholder sig helt passiv.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Når jeg ikke beskæftigede mig så meget med Fremskridtspartiet, er det, fordi vi endnu en gang har fået demonstreret, at ukendskab til en sag ikke forhindrer dette parti i at udtale sig. Man står her og efterlyser nogle private institutioner uden at vide, at flertallet af de institutioner, vi har i dette land, er private. Man står og taler om, at hvis der bare var private institutioner nok, ville der komme konkurrence, og så ville det også komme til udtryk i prisen. Det var det niveau, Fremskridtspartiet følte sig fornøret over. Der er heller ingen hjælp at hente i Fremskridtspartiet for de enlige mødre og enlige forsørgere, som har det virkelig svært, og man har det øjensynlig ganske fornøjeligt dernede.

Agerschou (SF):

Jeg vil gerne slutte med at sige, at desværre har socialministeren haft en meget blasert holdning til denne debat. Først oplevede vi den meget teknokratiske måde, socialministeren besvarede forespørgslen på, og dernæst må vi konstatere, at socialministeren ikke tager ordet, efter at vi har haft debatten, for at delagtiggøre os andre i sine tanker.

Det må jeg tage som udtryk for, at ministeren ikke ser ventelisterne til daginstitutioner og andre dagforanstaltninger som et reelt problem, og det synes jeg er trist.

Men De Radikales holdning synes jeg nok har været temmelig overraskende. Man har gjort alle mulige krumspring for at undgå en stillingtagen. Ellers har det normalt været en radikal holdning, at man interesserede sig meget for børns vilkår. Det har debatten i dag ikke båret præg af. Vi har fremsat et meget beskedent dagsordensforslag, og dog bruger De Radikale alle mulige argumenter for at komme uden om det. Jeg har lige siddet og studeret dagsordenen en gang til for at se, om der var en enkelt revolutionær sætning i den, som skulle have undgået min opmærksomhed. Det er der ikke; det eneste, dagsordenen handler om, er at få udarbejdet en handlingsplan for afskaffelse af ventelisterne, som vi så kunne tage stilling til. Ikke engang det lille nøk har De Radikale kunnet være med til. Det tror – ja, det håber jeg De Radikale får problemer med, men det må I så selv om.

(Kort bemærkning).

Kirsten Madsen (FP):

Det er bare i anledning af bemærkningen om ukendskab. Jeg synes, det er en meget speciel holdning, Fælles Kurs har prøvet at gøre sig til talsmand for i Folketinget. Vi har aldrig opfattet Folketinget som et sted, hvor man skulle angribe hinanden personligt – det er meninger, det drejer sig om – men Fælles Kurs har åbenbart ikke fattet etikken i Folketinget, og det er dårligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 43 af Jørgen Tved (FK), Jytte Andersen (S) og Agerschou (SF) (se foran)

forkastedes, idet 52 (S, SF og FK) stemte for, 59 (KF, V, RV, CD, FP, KRF og Steenholdt (Grønln.)) imod.

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 44 af Jane Oksen (FP) (se foran)

forkastedes, idet 6 (FP) stemte for, 103 (S, KF, SF, V, RV, CD, KRF, FK og Steenholdt (Grønln.)) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 57:

Forslag til folketingsbeslutning om lokale op-søgende sociale aktiviteter.

Af Sonja Mikkelsen (S) m.fl.
(Fremsat 4/12 87).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 7 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 59:

Forslag til folketingsbeslutning om socialt udviklingsprogram med særlig vægt på den tværgående og forebyggende indsats.

Af Aase Olesen (RV) m.fl.
(Fremsat 4/12 87).

Forslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Der er megen interessant læsning at hente i de to beslutningsforslag om et udviklingsprogram på det sociale område, som vi har til behandling i dag.

Jeg synes, der i de to programmer findes mange gode ideer, som jeg fuldt kan tilslutte mig. Naturligvis er der også forslag, hvor jeg er af en anden mening. Men alt i alt ser jeg gode muligheder for gennem et videre arbejde at skabe grundlag for et udviklingsprogram på det sociale område, som kan få en bred tilslutning her i salen.

De fornødne ressourcer har vi tilvejebragt, i og med at der på finansloven for 1988 er afsat 50 mio. kr. til sociale forsøg og 100 mio. kr. pr.

år i de efterfølgende tre år. Jeg synes, det er en spændende udfordring med disse penge, og det gælder nu om at få afstukket rammerne for anvendelsen af dem, så de kan gøre størst mulig gavn for udvikling af det lokale initiativ til forebyggelse af sociale problemer.

Et af hovedprincipperne for anvendelse af udviklingspengene må være, at vi skal styrke det lokale initiativ. Der er ikke så meget brug for nye rapporter og nye undersøgelser. Det, der er brug for nu, er, at der sker noget lokalt i kommunerne, som kan styrke det lokale fællesskab, som kan styrke udviklingen derude, og som også betyder medansvar for, hvad der sker i lokalområdet. Det er lokalt, ideerne skal skabes og afprøves. Disse skal støttes og spredes til gavn for såvel andre lokalområder som det centrale niveau.

Som den socialpolitiske debat i dag også viser, er der nogle områder, hvor vi især skal koncentrere vores udviklingsmidler:

For det første projekter, der har til formål at styrke de lokale netværk og deres muligheder og ansvar for at løse opgaver i fællesskab.

For det andet nogle projekter, der kan skabe bedre rammer og større helhed i børns dagligdag og udvikle nogle tilbud, der kan støtte børn og deres familier i særlig vanskelige situationer.

Andre projekter skal have til formål at bringe mennesker i de erhvervsaktive aldersgrupper tilbage i erhverv eller i en mere aktiv og udadvendt tilværelse.

Derudover mener jeg også, vi skal bruge ressourcer på projekter, der kan støtte grupper med særlige behov, og projekter, der har nye og utraditionelle indfaldsvinkler til forebyggelse og løsning af menneskers problemer.

Det skal ikke glemmes, at de mest perspektivrige ideer ofte ligger i projekter, som går på tværs af temaer, sektorer, uddannelser osv.

Det Radikale Venstre foreslår, at der etableres et udviklingscenter med uafhængig status. Dette center skal efter forslaget bl.a. opsamle erfaringer og udmelde temaer som fællesramme for samtidige udviklingsprojekter.

Jeg bliver nødt til at sige, at jeg er modstander af tanken om at centralisere udviklingsarbejdet, og det er jeg bange for ligger i denne idé. Jeg synes, det er vigtigt, at vi i stedet for opprioriterer støtten til lokale faglige udviklingssteder og formidlingsværksteder og eventuelt til uddannelsescentre, der har forudsætninger for at